

ตอนที่ 4

4.4 “พ่อขุนพระรามคำแหง^๕ หา^๖เป็น^๗ท้าว^๘เป็น^๙พระญา^{๑๐}แก้ว^{๑๑}ไทย^{๑๒}ทั้งหลาย^{๑๓} หา^{๑๔}เป็น^{๑๕}ครู^{๑๖}อาจารย์^{๑๗}สั่ง^{๑๘}สอน^{๑๙}ไทย^{๒๐}ทั้งหลาย^{๒๑}ให้^{๒๒}รู้^{๒๓}บุญ^{๒๔}รู้^{๒๕}กรรม^{๒๖}แท้^{๒๗}”

ข้อความระหว่างบรรทัดที่ 11 - 14 นี้ เป็นหลักฐานยืนยันว่า พ่อขุนรามคำแหง ทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์พระประมุขของชนชาติไทยในอาณาจักรสุโขทัย และพระองค์

ยังทรงพระปรีชาสามารถ ทรงตำรงอยู่ในฐานะเป็นครูเป็นอาจารย์สั่งสอนธรรมแก่ไพร่ฟ้าประชาชนด้วย จึงนับได้ว่าพระองค์ทรงเป็นทั้งนักรบ นักปกครอง และนักธรรมผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่ง ซึ่งควรถวายพระนามเฉลิมพระเกียรติว่า เป็นกษัตริย์มหाराชพระองค์หนึ่งของชาติไทย

ข้อที่ควรศึกษาในตอนนี้ คือ หา – ท้าว – พระญา – แก่ – ครูอาจารย์ – บุญ – ธรรม

(1) หา เป็นคำกริยานุเคราะห์ แปลว่า หาก ดูคำอธิบายในข้อ 4.3 (3)

(2) ท้าว – พระญา คำทั้งสองนี้ในที่นี้หมายความว่า ผู้เป็นใหญ่ คือ พระเจ้าแผ่นดิน บางทีก็พูดรวมกันว่า ท้าวพระญา เช่น “ท้าวพระญาทั้งหลายจงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมทั้งหลาย 10 ประการอย่าได้ขาด จงรักลูกเจ้าเหง้าขุนหมื่นทนาย ไพร่ฟ้าข้าไททั้งหลาย อย่าได้เลือกที่รัก อย่าได้มักที่ชัง แล รักเขาเสมอกันแล” (ไตรภูมิ หน้า 559) บางทีก็พูดเป็นคำคู่หรือคำซ้อนว่าเป็นท้าวเป็นพระญา เช่น “สัตว์ทั้งหลายนี้ยากที่จะเกิดมาเป็นคน ครั้นว่าเกิดมาได้เป็นท้าวเป็นพระญาคงชาวเจ้าทั้งหลายนี้ ย่อมมีบุญสมภารมากแล้ว ชาวเจ้าทั้งหลายรับบุญรับธรรม รักลัวรัลละอายแก่บาปนั้นจงนุกเถิด” (ไตรภูมิ หน้า 559)

(3) แก่ เป็นคำบุรพบท ในที่นี้หมายความว่า แห่ง, ของ คำ “แก่” ที่ใช้ในความหมายอย่างนี้ ในไตรภูมิก็มักมีใช้เสมอ เช่น “อันว่าเทพยดาผู้เป็นพระยาแก่เทพยดาทั้งหลายในชั้นฟ้าชั้นนี้ ชื่อว่าสุยามเทวราช” (ไตรภูมิ หน้า 66) ในวรรณคดีภาคอีสานก็มีใช้เช่นเดียวกัน อย่างว่า

(มันนั้น) เป็นพงศ์เชื้อ เวสสุวรรณเทวราช

พระให้ ถือค่าน้าว เป็นเจ้าแก่ผี

(สังข์ศิลป์ชัย หน้า 7)

(4) ครูอาจารย์ ครู หมายถึง ผู้สอน ซึ่งเป็นที่เคารพบูชา อาจารย์ หมายถึง ผู้สอนและฝึกหัดอบรม สมัยก่อนคำทั้งสองนี้ มีความหมายอย่างเดียวกัน จึงมักพูดควบกันเสมอ บางทีก็พูดว่า ครูบาอาจารย์ ข้อความตอนนี้แสดงให้เห็นว่า ฐานะของครูอาจารย์ผู้สอนธรรมในสมัยสุโขทัยนั้น เป็นฐานะที่มีเกียรติยิ่ง แม้ผู้เป็นพระมหากษัตริย์ก็

ดำรงอยู่ในฐานะนี้ เห็นจะเป็นเพราะเหตุนี้กรรมัง อาณาจักรสุโขทัยจึงเป็นดินแดนแห่ง
ความสงบ โพร่ฟ้าประชาชนมีความร่วมเย็นเป็นสุขโดยทั่วกัน

(๕) บุญ หมายถึงความดีความงาม สิ่งที่เป็บบุญนั้นในทางพระพุทธศาสนา
กำหนดไว้ 10 ประการ เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ คือ

1. ทานมัย บุญเกิดจากการบริจาคทาน
2. สีลมัย บุญเกิดจากการรักษาศีล
3. ภาวนามัย บุญเกิดจากการเจริญภาวณา (ปฏิบัติกรรมฐาน)
4. อปจายนมัย บุญเกิดจากการเคารพบนอบ
5. เวยยาวัจจมัย บุญเกิดจากการช่วยชวนช่วยในกิจที่ชอบ
6. บัณฑิตทานมัย บุญเกิดจากการให้ส่วนบุญ (การอุทิศกุศล)
7. บัณฑิตอนุโมทนามัย บุญเกิดจากการอนุโมทนาส่วนบุญ
 - a. ธัมมัสสวนมัย บุญเกิดจากการฟังธรรม
 9. ธรรมเทศนามัย บุญเกิดจากการแสดงธรรม
10. ทิฏฐชุกกรรม บุญเกิดจากการทำความเห็นให้เป็นสัมมาทิฏฐิ

(อภิธรรมมุตตสงคหปาลิ. หน้า 29)

บุญ 10 อย่างนี้ ท่านกล่าวไว้ในไตรภูมิกถาคัวยสำนวนที่ไพเราะว่า “จึงอวยทาน
มีทันเข้าหน้าหมากพลู, อันหนึ่ง จำศีล 5 อันก็ศีล 8 อันก็ศีล, อันหนึ่ง ภาวณา มีทันว่าสวค
มนต์แลสวคพระพุทธคุณ แลระลึกถึงคุณพ่อคุณแม่ เจ้าไท ท่านผู้มีคุณแก่ตนแลภาวณา
อนิจจังสังขารแล, อันหนึ่ง คณนาบุญญาภิสงส์อันได้กระทำแก่เทวดามนุษย์ สัตว์ทั้งหลาย
อันมีคุณแก่ตน, อันหนึ่ง อนุโมทนาด้วยท่านแห่งท่านให้ท่านแลกระทำบุญ แลมีใจยินดี
เอาช่วยท่านแลศรัทธาด้วยท่าน, อันหนึ่ง กระทำด้วยกายแลบำเรอแก่พ่อแลแม่ ครูบาอาจารย์
แลกวากวักบักแผ้วแผ่นดินที่พระพุทธรูป แลที่สถูปพระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ อันหนึ่ง
กระทำบุญด้วยกาย ก็อวยำเยังพ่อแลแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ แลครูบาอาจารย์ แลมิได้ประมาท
ท่านสักอัน, อันหนึ่ง เทศนาธรรมสั่งสอนท่าน, อันหนึ่ง หมั่นฟังพระธรรมเทศนา อันใด
อันตนกระทำบำเพ็ญมิแท้ได้ หมั่นตามท่านผู้รู้ผู้หลักโสด, อันหนึ่ง เอาใจลงปลงใจเชื่อ
แก่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พ่อแม่ ครูอาจารย์ เจ้าไทผู้ได้เลี้ยงตนด้วยใจอัน
ซื่อตรง” (ไตรภูมิ. หน้า 626-627).

(6) ธรรม หมายถึงธรรมที่เป็นกุศล เช่น กุศลกรรมบถ 10 ประการ คือ

1. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
2. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการขโมยของที่เขาไม่ให้
3. กามเมสุมิจฉารวา เวรมณี เว้นจากประพฤติดีในกาม
4. มุสสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ
5. บิสุณาย วาจา เวรมณี เว้นจากการพูดส่อเสียด
6. ผรุสสาย วาจา เวรมณี เว้นจากการพูดคำหยาบ
7. สมุผลปปลปา เวรมณี เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ
8. อนภิชฌา ไม่โลภอยากได้ของเขา
9. อพฺยาปาโท ไม่พยาบาทปองร้ายเขา
10. สมมาทิฎฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม

(พระไตรปิฎก เล่ม 10 หน้า 359)

ที่ว่า “ให้รู้บุญรู้ธรรม” นั้น หมายถึงพ่อขุนรามคำแหงทรงสั่งสอนไพร่ฟ้า
ประชาชนให้รู้ ให้กระทำบุญและประพฤติธรรมทั้งกลางวัน

(2) ด้วยลวก หมายความว่า มีความฉลาด หลักแหลม เถิบแหลม อันเกิดจากนิสัยชอบสังเกต ชอบใช้สติปัญญาพิจารณาเหตุผล

(3) ด้วยแก้ว หมายความว่า มีความเก่งกล้าสามารถในการรบ.

(4) ด้วยหาญ หมายความว่า มีความห้ำหั่นหาญ อดอาจ ไม่ย่อท้อ ไม่ย่อ ไม่ระย่อต่อข้าศึก.

(5) ด้วยแคะ ตามปกติคำ “แคะ” แปลว่า ไม่เชื่อ, ประเปรี้ยว ในที่นี้น่าจะหมายความว่า เรียว ซึ่งคู่กับ แรง

(6) ด้วยแรง หมายความว่ามีความแข็งแรง มีความเข้มแข็งออกทน.

(7) หากคนจักเสมอมิได้ หมายความว่า คนเมืองสุโขทัยสมัยนั้น เมื่อจะวัดกันด้านความรู้ ความเฉลียวฉลาด ความกล้ากล้าอาจหาญ ความมีเรี่ยวมีแรง คือความเข้มขันแข็งขันแล้ว ยากที่จะหาคนเมืองใดเปรียบได้ ซึ่งการกล่าวดังนี้ ถ้าฟังดูแต่เพียงผิวเผินก็อาจเห็นไปว่า เป็นการกล่าวอวดไปหน่อย แต่ถ้าได้ตรวจค้นดูหลักฐานทางศิลปวัตถุ โบราณวัตถุสถาน ตลอดจนเรื่องราวในพงศาวดารประกอบแล้ว ก็จะเห็นว่าคำกล่าวนั้นเป็นความจริง หาได้เป็นการโอ้อวดแต่ประการใดไม่.

(8) อาจปราบฝูงข้าศึก คำ “ข้าศึก” น่าจะให้คำอ่านว่า “ข้าเค็ก” ตามที่ปรากฏในคำจารึก เพื่อจะได้ทราบความแตกต่างระหว่างสำเนียงภาษาของคนไทยสมัยสุโขทัยกับสมัยปัจจุบัน (ดูคำอธิบายใน 1.3 (6) และ 1.9 (1) ประกอบด้วย).

ข้อว่า “อาจปราบฝูงข้าศึก” นี้ เป็นการแสดงให้เห็นความสามารถของคนเมืองสุโขทัยนั้นว่า สามารถปราบปรามศัตรูได้สงบราบคาบ ไม่มีเมืองใดกล้ายกทัพมาราวีได้.

(9) มีเมืองกว้าง หมายความว่า คนเมืองสุโขทัยสมัยนั้น ได้พร้อมกันสร้างบ้านสร้างเมือง ขยายอาณาเขตได้กว้างใหญ่ไพศาล.

(10) ช้างหลาย หมายความว่า เมืองสุโขทัยสมัยนั้นมีสัตว์พาหนะมากที่นำมากล่าวไว้เฉพาะช้าง ก็เห็นจะเป็นเพราะช้างเป็นพาหนะสำคัญในสมัยนั้น เมื่อพูดว่ามีช้างมากแล้ว ก็เป็นอันเข้าใจว่ามีพาหนะอื่น ๆ เช่นม้าเป็นต้นด้วย.